

Neljapäev, 17. detsember 2015

P8_TA(2015)0472

Relvaeksport: ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP rakendamine

Euroopa Parlamendi 17. detsembri 2015. aasta resolutsioon ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP rakendamise kohta relvaeksporti küsimuses (2015/2114(INI))

(2017/C 399/21)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse nõukogu 8. detsembril 2008 vastu võetud ühist seisukohta 2008/944/ÜVJP, millega määratletakse sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli reguleerivad ühiseeskirjad (edaspidi: ühine seisukoht) ⁽¹⁾,
- võttes arvesse ühise seisukoha läbivaatamist ELi nõukogu tavarelvastuse ekspordi töörihma (COARM) poolt,
- võttes arvesse nõukogu ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP (millega määratletakse sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli reguleerivad ühiseeskirjad) artikli 8 lõike 2 kohast 16. aastaaruannet ⁽²⁾,
- võttes arvesse nõukogu 19. novembri 2012. aasta otsust 2012/711/ÜVJP relvaeksportikontrolli ning ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP põhimõtete ja kriteeriumide edendamiseks kolmandates riikides läbiviidava liidu tegevuse toetamise kohta,
- võttes arvesse 9. detsembril 2003 vastu võetud massihävitusrelvade leviku vastast ELi strateegiat,
- võttes arvesse Euroopa julgeolekustrateegiat „Turvaline Euroopa paremas maailmas“, mille 12. detsembril 2003 võttis vastu Euroopa Ülemkogu,
- võttes arvesse relvakaubanduslepingut, mille 2. aprillil 2013 võttis vastu ÜRO Peaassamblee ⁽³⁾,
- võttes arvesse oma 5. veebruari 2014. aasta resolutsiooni relvakaubanduslepingu ratifitseerimise kohta ⁽⁴⁾,
- võttes arvesse oma 21. mai 2015. aasta resolutsiooni Euroopa kaitseturgude arengusuundade mõju kohta Euroopa julgeoleku- ja kaitsevõimele ⁽⁵⁾ ning eelkõige selle resolutsiooni punkte 4, 10, 18, 19, 20 ja 21,
- võttes arvesse nõukogu 16. detsembri 2013. aasta otsust 2013/768/ÜVJP ELi tegevuse kohta relvakaubanduslepingu rakendamise toetamiseks Euroopa julgeolekustrateegia raames ⁽⁶⁾,
- võttes arvesse nõukogu 5. mai 2009. aasta määrust (EÜ) nr 428/2009 (millega kehtestatakse ühenduse kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise ja transiidi kontrollimiseks) ⁽⁷⁾, mida on muudetud määrusega (EL) nr 599/2014, ning selle määruse I lisas esitatud kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia loetelu,
- võttes arvesse komisjoni 24. aprilli 2014. aasta teatist nõukogule ja Euroopa Parlamendile „Ekspordikontrolli poliitika läbivaatamine: julgeoleku ja konkurentsivõime tagamine muutavas maailmas“ (COM(2014)0244),

⁽¹⁾ ELT L 335, 13.12.2008, lk 99.

⁽²⁾ ELT C 103, 27.3.2015, lk 1.

⁽³⁾ Arms Trade Treaty, UN, 13-27217.

⁽⁴⁾ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2014)0081.

⁽⁵⁾ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2015)0215.

⁽⁶⁾ ELT L 341, 18.12.2013, lk 56.

⁽⁷⁾ ELT L 134, 29.5.2009, lk 1.

Neljapäev, 17. detsember 2015

- võttes arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni 12. juuni 2014. aasta ühisavaldust kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi kontrollisüsteemi läbivaatamise kohta,
- võttes arvesse nõukogu 21. novembri 2014. aasta järeldusi ekspordi kontrollisüsteemi läbivaatamise kohta,
- võttes arvesse oma 8. septembri 2015. aasta resolutsiooni inimõiguste ja tehnoloogia ning sekkumis- ja jälgimissüsteemide mõju kohta inimõigustele kolmandates riikides ⁽¹⁾,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiivi 2009/43/EÜ kaitsetstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta ⁽²⁾,
- võttes arvesse väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseadusliku hankimise ja salakaubaveo vastase võitluse ELi strateegiat, mis võeti vastu 15. ja 16. detsembril 2005 toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel, ning nõukogu 12. juulil 2002 vastu võetud ühismeedet 2002/34/ÜVJP, mis käsitleb Euroopa Liidu osalemist väike- ja kergrelvade destabiliseeriva hankimise ja leviku vastases võitluses ja millega tunnistatakse kehtetuks ühismeede 1999/34/ÜVJP,
- võttes arvesse nõukogu 23. juunil 2003 vastu võetud ühist seisukohta 2003/468/ÜVJP relvavahenduse kontrolli kohta ⁽³⁾,
- võttes arvesse sõjaliste kaupade ajakohastatud ühist Euroopa Liidu nimekirja, mille nõukogu võttis vastu 9. veebruaril 2015,
- võttes arvesse nõukogu ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP (millega määratletakse sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli reguleerivad ühiseeskirjad) kasutusjuhendit,
- võttes arvesse 12. mail 1996 sõlmitud Wassenaari kokkulepet tavarelvastuse ning kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontrolli kohta koos nende kaupade, tehnoloogia ja laskemoona nimekirjadega, mida ajakohastati 2015. aastal ⁽⁴⁾,
- võttes arvesse 3.–4. detsembril 2013 Viinis peetud Wassenaari kokkuleppe (tavarelvastuse ning kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontrolli kohta) 19. plenaarikohtumist,
- võttes arvesse nõukogu 27. juuni 2005. aasta määrust (EÜ) nr 1236/2005, mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks,
- võttes arvesse komisjoni 28. aprilli 2015. aasta teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa julgeoleku tegevuskava“ (COM(2015)0185),
- võttes arvesse 24. veebruaril 2006 vastu võetud Euroopa arengukonsensust,
- võttes arvesse komisjoni 13. oktoobri 2011. aasta teatist Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Muutuste kava ELi arengupoliitika mõju suurendamiseks“ (COM(2011)0637),
- võttes arvesse säästva arengu eesmärke, eriti eesmärgi nr 16 neljandat punkti, milles nõutakse ebaseadusliku relvakaubanduse märkimisväärset vähendamist,
- võttes arvesse nõukogu otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas,

⁽¹⁾ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2015)0288.

⁽²⁾ ELT L 146, 10.6.2009, lk 1.

⁽³⁾ ELT L 156, 25.6.2003, lk 79.

⁽⁴⁾ <http://www.wassenaar.org/controllists/>, „list of dual-use goods and technologies and munitions list“ – the Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies, 25. märts 2015

Neljapäev, 17. detsember 2015

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artiklit 42 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 346,
 - võttes arvesse ÜRO relvakaubanduslepingut, mis jõustus 24. detsembril 2014,
 - võttes arvesse ÜRO Inimõiguste Nõukogu 8. oktoobri 2013. aasta resolutsiooni 24/35, milles käsitletakse relvade edasitoimetamise mõju inimõigustele relvakonfliktides ⁽¹⁾,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 52 ja artikli 132 lõiget 2,
 - võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A8-0338/2015),
- A. arvestades, et üldine julgeolekuolukord ELi ümbruses, eelkõige lõuna- ja idanaabruses, on järsult muutunud;
- B. arvestades, et ÜRO harta artikli 51 kohaselt on olemas võõrandamatu õigus individuaalsele või kollektiivsele enesekaitsele;
- C. arvestades, et rahvusvahelise stabiilsuse huvides on tähtis tagada juhtumipõhisel hindamisel põhinevad heidutusvahendid, täielikus kooskõlas ÜRO harta artikliga 51 ning piirkondliku rahu, julgeoleku ja stabiilsuse säilitamist käsitleva ühise seisukoha neljanda kriteeriumiga;
- D. arvestades, et relvade kontrollimatu levik seab rahu ja julgeoleku ning inimõigused ja säästva arengu suurde ohtu; arvestades, et iga minut sureb maailmas üks inimene relvastatud vägivalla tõttu ja sama aja jooksul toodetakse 15 uut relva;
- E. arvestades, et rahvusvahelise relvakaubanduse reguleerimine on oma olemuselt globaalne eesmärk; arvestades, et Euroopa Liit peab oma välissuhetes tagama oma välistegevuse kui terviku järjepidevuse, eesmärgiga edendada demokraatiat ja õigusriigi põhimõtet, ennetada konflikte, likvideerida vaesust, tugevdada kultuuridevahelist dialoogi ning säilitada rahvusvahelist stabiilsust ja julgeolekut; arvestades, et aastatel 2010–2014 langes ELi liikmesriikidele 25,4 % maailma peamiste tavarelvade tegelike tarnete mahust ⁽²⁾;
- F. arvestades, et nagu sätestatakse Lissaboni lepingus, on vaesuse kaotamine ELi arengukoostöö poliitika põhieesmärgiks ning üks tema välistegevuse prioriteetidest stabiilsema maailma ja õitsengu kindlustamise püüdlustes; arvestades, et konfliktiolukorras riikide relvadega varustamine mõjutab lisaks sellele, et see võimaldab ulatuslike vägivallaaktide jätkumist, negatiivselt nende riikide arenguvõimalusi, nagu näitavad humanitaarorganisatsioonide aruanded, milles on sellist relvadega varustamist koguseliselt hinnatud ⁽³⁾;
- G. arvestades, et 2013. aastal eksportisid ELi liikmesriigid relvi kokku 36,7 miljardi euro väärtuses, millest 26 miljardi euro eest kolmandatesse riikidesse; arvestades, et võrdlusena on kogu naabruspoliitika rahastamisvahendi eelarve ajavahemikuks 2014–2020 15,4 miljardit eurot; arvestades, et ELi liikmesriikide arvele langeb 30 % kogu relvaekspordist; arvestades, et on raske väita, nagu need kaubavahetusvood oleksid ELi julgeoleku otsestes huvides;
- H. arvestades, et ühine seisukoht 2008/944/ÜVJP on seaduslikult siduv raamistik, milles on kehtestatud kaheksa tavarelvastuse ekspordi kriteeriumi, mida ELi liikmesriigid kohaldavad oma litsentside väljastamise otsuseid tehes; arvestades, et mainitud ühise seisukohaga tuleks arvestada eelkõige Euroopa kaitsevarustuse turu ja Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi arendamise kontekstis;

⁽¹⁾ A/HRC/RES/24/35.

⁽²⁾ Trends in International Arms Transfers (Rahvusvaheliste relvatarnete suundumused), 2014, SIPRI teabeleht, märts 2015.

⁽³⁾ IANSA, Oxfam Internacional ja Saferworld, Africa's missing billions – International arms flows and the cost of conflict (Aafrika kadunud miljardid – Rahvusvaheline relvavoog ja konfliktide maksumus, 2007.

Neljapäev, 17. detsember 2015

1. arvestades, et kolmandad riigid, nagu Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Island, Kanada, Montenegro ja Norra on võtnud ametlikult omaks ühises seisukohas kindlaks määratud kriteeriumid ja põhimõtted;

Üldine julgeolekuolukord ja relvaeksport

1. peab äärmiselt murettekitavaks relvastatud konfliktide levikut, eelkõige Ukrainas, Süürias, Iraagis, Liibüas ja Jeemenis, samuti rahvusvahelisi konflikte, mis ohustavad üha enam globaliseerunud maailmas rahvusvahelist stabiilsust ja julgeolekut ning on vähendanud stabiilsust ja turvalisust ELi vahetus naabruses; märgib, et relvade tarnimine konfliktides osalevatesse riikidesse on tõenäoliselt andnud oma panuse neisse konfliktidesse;
2. peab kahetsusväärseks, et viimase kahe aasta sündmused on näidanud, et relvad võivad mõnikord jõuda terroristlike või repressiivsete režiimide või selliste riikide kätte, kus võidakse vaenutegevuses kasutamiseks värvata lapsi, või režiimide kätte, kellel on kahtlased sidemed rahvusvahelise terrorismiga või kes viljelevad agressiivset sise- ja välispoliitikat, ning on veendunud, et relvaekspordi üle tuleb seetõttu kehtestada tõhus kontrollirežiim; mõistab hukka relvade kasutamise riigisisest ja väljaspool riigipiire ebakindluse ja relvakonfliktide ohutamiseks või riigisiseste repressioonide, piirkondlike konfliktide või inimõiguste ja põhivabaduste raskete rikkumiste toimepanekuks; väljendab samuti kahetsust, et ebaseaduslik relvakaubandus kujutab endiselt suurt ja kasumlikku äri;
3. peab taunitavaks tõsiasja, et igal aastal saab relvakonfliktides ja kuritegevusega seoses relvavägivalda tõttu surma rohkem kui pool miljonit inimest ⁽¹⁾;
4. rõhutab veel kord, et ühise seisukoha järgimine on äärmiselt oluline, et viia ellu ELi põhimõtteid ja väärtusi eeskätt rahvusvaheliste inimõiguste normide ja rahvusvahelise humanitaarõiguse vallas, ning täita omaenda kohustusi seoses piirkondliku ja ülemaailmse julgeolekuga;
5. märgib, et ELi liikmesriigid on olulised relvaeksportijad, kes vastavalt 16. aastaaruandele eksportisid 2013. aastal relvi kokku 36,711 miljardi euro väärtuses, millest 10,735 miljardi eest teistesse liikmesriikidesse ning 25,976 miljardi euro eest kolmandatesse riikidesse; kordab, et ühise seisukoha artiklis 10 on öeldud, et majanduslike, kaubanduslike ja tööstuslike huvide arvessevõtmine liikmesriikide poolt ei tohi mõjutada relvaeksporti reguleeriva kaheksa kriteeriumi kohaldamist;
6. peab kahetsusväärseks, et artiklist 10 vaadatakse sageli mööda, eriti kuna Euroopa kaitsetööstusettevõtted korvavad oma käibe vähenemist Euroopas üha enam ekspordiga väljapoole ELi; on väga mures selle pärast, milliseid tagajärgi ELi julgeolekule ja kaitsele tekitab tundliku teabe ja tehnoloogia kolmandatele riikidele edasiandmine, mis suurendab teistsuguste strateegiliste huvidega kolmandatest riikidest, nt Venemaast sõltuvuse riski;
7. tuletab meelde, et kaitsetööstus peaks olema ELi liikmesriikide kaitse- ja julgeolekupoliitika elluviimise vahend, tagades tarnekindluse režiimi ELis ning aidates oluliselt kaasa tugevdatud ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) rakendamisele, mis on oluline tegur stabiilsuse ja julgeoleku tagamisel maailmas; tunnustab, et relvaeksport on etendanud kesket rolli Euroopa kaitse tööstusliku ja tehnoloogilise baasi tugevdamisel ja arendamisel, mis on olnud oluline mitmesuguse innovatsiooni ja tehnoloogilise arengu seisukohast;
8. tunnustab sellise ekspordi õiguspärasust, mis vastab täielikult ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP artikli 4 punkti c kriteeriumidele ning toimub vastusena ELile esitatud taotlusele, mis on kooskõlas enesekaitseõigusega; toetab kaitserelvastuse tarnimist seadusliku enesekaitse korral; võtab teadmiseks mõne liikmesriigi otsuse tarnida kaitserelvastust Iraagi Kurdistani pešmerga võitlejatele ja Ukrainale; märgib, et liikmesriigid ei koordineeri selles osas oma tegevust;
9. juhib tähelepanu sellele, et kuigi ekspordilitsentside andmisest keeldumine ja litsentside peatamine relvaembargo või konfliktide tõttu on positiivse tähendusega, näitavad need meetmed, et ELi ekspordipoliitika on pelgalt reaktiivse iseloomuga; on seisukohal, et vastavalt ühisele seisukohale tuleks enne litsentside andmist vastuvõtjariikidega seotud konkreetseid riske ning ELi julgeolekuhuviseid põhjalikumalt hinnata;

⁽¹⁾ „Global Burden of Armed Violence 2015: Every Body Counts“ – relvastatud vägivalda ja arengut käsitleva Genfi deklaratsiooni aruanne.

Neljapäev, 17. detsember 2015

10. märgib, et relvade ja lõhkeainete kõrvaesuunamisest, salakaubandusest ning varumisest tulenevad riskid kasvavad ning kujutavad endiselt lahendamata probleemi; juhib tähelepanu ohule, et kõrge korrupsioonitasemega kolmandatest riikidest pärit relvi võidakse suurenenud salakaubanduse ja relvaäri ning sisenemiskohtades (nt sadamad) puuduva kontrolli tõttu Euroopasse toimetada, millega seatakse ohtu kodanike julgeolek, nagu rõhutatakse Eurooli hiljuti avaldatud aruandes⁽¹⁾;

11. rõhutab, et relvaekspordi kontroll on ELi välis- ja julgeolekupoliitika koostisosa ning selle teostamisel tuleb juhinduda Euroopa Liidu lepingu artiklis 21 nimetatud põhimõtetest, mille hulgas on eelkõige demokraatia ja õigusriigi edendamine, rahu säilitamine, konfliktide ennetamine ja rahvusvahelise julgeoleku tugevdamine; tuletab meelde, et on äärmiselt oluline tagada sidusus relvaekspordi ning ELi kui ülemaailmse inimõiguste kaitsja usaldusväärsuse vahel; on sügavalt veendunud, et ühise seisukoha kaheksa kriteeriumi rangem rakendamine aitaks oluliselt kaasa ÜVJP ja ÜJKP arengule; nõuab, et ELi uues üldises välis- ja julgeolekupoliitika strateegias võetaks asjakohaselt arvesse relvaekspordi küsimusi, pidades silmas muutunud julgeolekuolukorda ning sellega seonduvaid riske ja ohtusid Euroopa julgeolekuhuvidele;

12. taunib ebaseaduslikke ja reguleerimata relvatarneid, mis pärsivad paljudes maailma osades jätkuvalt poliitilist stabiilsust ning takistavad demokraatlikku sotsiaalset ja/või majanduslikku arengut; tunnistab, et ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP kaheksanda kriteeriumi ühtne tõlgendamine ja tulemuslik rakendamine oleks otsustava tähtsusega panus ELi poliitikavaldkondade arengusiduse eesmärkide saavutamisse; nõuab, et jätkuvalt pöörataks tähelepanu kaheksandale kriteeriumile, hindamaks relvastuskulude võimalikku negatiivset mõju vaesemate vastuvõtjariikide arenguvõimalustele;

Relvakaubandusleping

13. väljendab rahulolu relvakaubanduslepingu jõustumise üle; tunnistab ELi teavitustegevust selle lepingu üldise ratifitseerimise ja rakendamise edendamiseks ning nõuab seoses sellega püsivaid jõupingutusi, eelkõige oluliste relvakaubandusriikide suhtes; nõuab liikmesriikidelt, kes ei ole veel relvakaubanduslepingut ratifitseerinud, et nad teeksid seda esimesel võimalusel; tunnistab, et kuigi relvakaubandusleping kujutab endast positiivset saavutust, on sellel siiski puudusi ja mitmetimõistetavusi (segased mõisted, erandid aruandekohustusest, sanktsioonikorra puudumine);

14. väljendab heameelt osalisriikide esimese, 24.–27. augustil 2015 Cancúnis toimunud konverentsi edu üle, kuid märgib, et sellel ei jõutud kokkuleppele, millist aastaaruande mudelit kasutada; on seisukohal, et leping on tõeliselt edukas ainult juhul, kui suudetakse tagada selle universaalne kohaldatavus ja kehtestatakse siduvad või sanktsioneerivad mehhanismid, mida kasutatakse juhul, kui selles sätestatud eeskirju ei täideta;

15. peab õigeks nõuet, et relvakaubanduslepingu osalisriikidel tuleb lubade kohta otsuste tegemise protsessis arvesse võtta riski, et relvade edasiandmise korral võidakse neid kasutada raskete soopõhiste või naiste ja laste vastaste vägivaldaaktide toimepanemiseks või soodustamiseks; kutsub liikmesriike üles karmistama ühise seisukoha sõnastust seoses raskete soopõhiste või naiste ja laste vastaste vägivaldaaktidega;

16. väljendab heameelt selle üle, et ELil on maailmas ainulaadne õiguslikult siduv raamistik relvaekspordi kontrolli jõustamiseks, sealhulgas kriisipiirkondades ja kaheldavate inimõiguslaste tulemustega riikides; väljendab sellega seoses heameelt, et mitu Euroopa ja kolmandat riiki on ühinenud relvaekspordi kontrollisüsteemiga ühise seisukoha alusel;

17. väljendab heameelt selle üle, et Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Kanada, endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik, Island, Montenegro ja Norra on ühtlustanud oma poliitika ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP kriteeriumide ja põhimõtetega; märgib, et alates 2012. aastast on kasutusel spetsiaalne teabevahetussüsteem ELi ja nimetatud kolmandate riikide vahel;

⁽¹⁾ Exploring Tomorrow's Organised Crime, 2015, Europol

Neljapäev, 17. detsember 2015

Ühine seisukoht

18. tuletab meelde, et ühine seisukoht peaks andma tulemuseks kooskõlastatud lähenemisviisi relvakaubandusele, mis aga ei mõjuta liikmesriikide õigust rakendada rangemate piirangutega siseriiklikku poliitikat, nagu on sätestatud ühise seisukoha artiklis 3; tuletab samuti meelde, et endiselt jääb riikide ainupädevusse keelduda sõjalise tehnoloogia või relvastuse edasiandmisest ning et ühises seisukohas kindlaks määratud ühiseid nõudeid tuleb vastavalt ühise seisukoha põhjendusele 3 käsitada sõjatehnoloogia ja -varustuse edasiandmise haldamise ja piiramise miinimumnõuetena; juhib tähelepanu sellele, et nõuete ühtlustamist Euroopa tasandil ei tohiks kasutada kehtivate rangemate siseriiklike normide nõrgendamise ettekäändena;

19. kutsub liikmesriike üles tõlgendama ühise seisukoha kriteeriume kõigil juhtudel kooskõlastatult ja rakendama neid järjekindlalt, lubamata poliitilistel ja majanduslikel kaalutlustel otsustusprotsessi mõjutada; kutsub liikmesriike üles tühistama juba sõlmitud lepingud, juhul kui tehing osutub järsult muutunud olukorras ühise seisukohaga vastuolus olevaks;

20. on seisukohal, et tõeline probleem on ühise seisukoha ligikaudne kohaldamine ja järjekindlusetu tõlgendamine liikmesriikide poolt, ning peab seega määravaks, et kaheksat kriteeriumi püütakse kohaldada ühetaoliselt ja ambitsioonikalt; märgib sellega seoses, et puuduvad sanktsioneerivad mehhanismid kriteeriumide rikkumise korral, ja peab oluliseks ette näha sõltumatu kontrolli läbiviimise kord ning sanktsioneerivad mehhanismid ühise seisukoha nõuete rikkumise korral;

21. võtab teadmiseks, et tavarelvastuse ekspordi tööriühm on ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP läbi vaadanud ja jõudnud järeldusele, et ühine seisukoht teenib kohaselt nõukogu seatud eesmärgi ning on kooskõlas relvakaubanduslepinguga; märgib, et hoolimata tõsisest olukorrast Süürias ja Iraagis, suurenenud terroristlikust tegevusest ning Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas levinud konfliktidest ja ebastabiilsusest, mis võivad omakorda mõjutada ELi enda julgeolekut, ei peetud vajalikuks selles muudatusi teha;

22. võtab teadmiseks nõukogu ühise seisukoha kasutusjuhendi ja ELi sõjaliste kaupade nimekirja ajakohastamise; ootab, et tavarelvastuse ekspordi tööriühm kiidaks heaks uue elektroonilise teabevahetuse mehhanismi; peab õigeks uusi, seni veel ühisesse seisukohata lisamata viiteid relvakaubanduslepingu teatavatele aspektidele ning muudatusi seitsmendat kriteeriumi käsitlevates üksikasjalikes suunistes; nõuab tõhusaid jõupingutusi seoses kaheksanda kriteeriumi rakendussuunistega;

23. kutsub liikmesriike üles tagama kõigi kaheksa kriteeriumi rangema kohaldamise; on seisukohal, et liikmesriigid peaksid, muu hulgas liidu tasandil tavarelvastuse ekspordi tööriühma raames, oma hindamisi laiendama selliselt, et neis pööratakse tähelepanu ka sihtriigis valitsevale olukorrale ning parajasti kõne all olevale konkreetsele sõjalisele tehnoloogiale; soovib liikmesriikidel kohaldada riigi tasandil rangemaid kriteeriume;

24. väljendab muret mõju üle, mida õiguslike meetmete kasutamise ähvardused mõnes liikmesriigis – olgu siis tõelised või tajutavad –, võivad avaldada ekspordilitsentside taotluste kaalumisele; meenutab liikmesriikidele, et range ja järjekindel kaheksa kriteeriumi kohaldamine loob vajaliku aluse litsentside andmisest keeldumiseks;

25. võtab teadmiseks, et teine kriteerium nõuab liikmesriikidelt ekspordilitsentsi väljaandmisest keeldumist ainult juhul, kui on olemas ilmne oht, et eksporditavat sõjatehnoloogiat või -varustust võidakse kasutada siserepressioonideks; arvestades, et see kriteerium jätab ruumi ühiste reeglite ebaühtlaseks rakendamiseks; nõuab, et teise kriteeriumi täpsustamiseks suheldaks Euroopa Nõukogu, ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo ning inimõiguste organisatsioonidega;

26. suhtub kriitiliselt kaheksa kriteeriumi sagedasse rikkumisse mitmete liikmesriikide poolt; väljendab kahetsust, et puuduvad sanktsioonimehhanismid kaheksa kriteeriumi rikkumise puhuks liikmesriigi poolt ning et nende kehtestamiseks ei ole ka plaane; on seisukohal, et tuleks ette näha võimalused, kuidas läbi viia sõltumatut kontrolli ning kehtestada sanktsioonimehhanismid ühise seisukoha rikkumise korral;

27. nõuab tungivalt, et iga liikmesriik kohtleks relvatarnete litsentsimise protsessides riski mõistet ettevaatuse põhimõttel, nagu on tavaks teiste küsimuste, näiteks terrorismi, rahapesu ja keskkonnaprobleemide käsitlemisel;

Neljapäev, 17. detsember 2015

28. rõhutab vajadust tagada sidusam poliitika embargode suhtes ning kohaldada neid koheselt; kutsub liikmesriike üles muutma selgemaks kõik „sõjaliste“ ja „mittesõjaliste“ relvade ekspordit puudutavad riiklikud ja rahvusvahelised sätted, mis võivad anda võimalusi väikerelvade tarnimiseks reguleerimissüsteemidest mööda hiilides, kirjeldades neid „mittesõjaliste“ relvadena;
29. tuletab meelde, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 258/2012 (millega rakendatakse tulirelvade ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestava ÜRO protokolli artiklit 10) ülesanne on tagada tõhusam kontroll tsiviilkasutuseks mõeldud tulirelvade liikumise üle; tunnustab tsiviilkasutuseks mõeldud jahi- ja sportrelvade ekspordi õiguspärasust nimetatud määruse alusel; väljendab heameelt seoses tulirelvi (sealhulgas deaktiveerimist, halduskaristusi ja signaalrelvi) käsitlevate ELi õigusaktide läbivaatamisega ning kavatsusega tugevdada relvade salakaubanduse vastu võitlemiseks politseikoostööd naaberriikidega; palub komisjonil selleks tugevdada EUROPOLI suutlikkust;
30. kutsub liikmesriike üles lisama ühisele seisukohale mehhanismi, mis külmutaks automaatselt kehtivad litsentsid relvade ekspordiks riikidesse, mille suhtes on pärast litsentsi väljastamist kehtestatud Euroopa relvaembargo;
31. soovib uurida võimalusi, kuidas saaks kaheksat kriteeriumi kohaldada ja laiendada ka relvaekspordiga seotud teenustele, näiteks konsultatsiooniteenuste ekspordile ning ELis asuvate sõjaliste eraettevõtete tegevusele kolmandates riikides; nõuab ELi ühise lähenemisviisi kehtestamist ujuvate relvaladude suhtes;
32. kutsub kõiki liikmesriike, kes veel ei järgi täielikult nõukogu 23. juuni 2003. aasta ühist seisukohta 2003/468/ÜVJP relvavahenduse kontrolli kohta, selgitama, miks nad seda ei järgi ja milliseid samme ja millal kavatsesvad nad astuda, et oma kõnealusest ühisest seisukohast tulenevatest kohustustest kinni pidada; julgustab liikmesriike hõlmama oma relvavahendust käsitlevate õigusaktidega relvade transpordi- ja rahastamisteenused;
33. on mures ekspordi võimaliku kõrvalasuunamise pärast ning kutsub liikmesriike üles looma tõhusa kontrollisüsteemi (järelevalvesüsteemid, väärkasutamist keelava klausli lisamine lõppkasutajate sertifikaatidesse, lõppkasutajate kohapealne kontrollimine), suurendades seejuures ka sellele eesmärgile pühendatud töötajate hulka; on veendunud, et parandada tuleks koostööd liikmesriikide vahel, liikmesriikide ning Europoli ja Eurojusti vahel ning samuti kolmandate riikidega, et hõlbustada vahendajatele ja salakaubavedajatele ebaseaduslike relvatarnete eest süüdistuste esitamist; palub nõukogul seitsmenda kriteeriumi paremini ühitada relvakaubanduslepingu artikliga 11;
34. peab äärmiselt murettekitavaks asjaolu, et ELi ekspordikontrollist võidakse mööda hiilida, kasutades litsentsitud tootmist kolmandates riikides või ELi ettevõtete välismaal asuvaid tütarettevõtteid; nõuab, et tavarelvastuse ekspordi tööriühm seda probleemi oma järgmises aastaaruandes põhjalikult käsitleks;
35. nõuab praktilise tegevuse paremat kooskõlastamist nõukogus ja Euroopa välis teenistuses, et tagada konfliktide ennetamise, arengupoliitika ja inimõigustega seotud aspektide asjakohane arvessevõtmine; nõuab, et tavarelvastuse ekspordi tööriühm (COARM) ja inimõiguste tööriühm (COHOM) peaksid korrapäraseid konsultatsioone ning et tavarelvastuse ekspordi tööriühm peaks sidet kõigi asjaomaste ELi osapooltega, näiteks Euroopa Liidu luureandmete analüüsi keskuse, ELi terrorismivastase võitluse koordinaatori ning ELi delegatsioonidega, et parandada sidusust ja jagada teavet, mis võib olla relvatarnete litsentsimisotsuste seisukohast oluline, eriti seoses riskidega kavandatavates vastuvõtjariikides, et parandada ühise seisukoha kontekstis otsuste tegemise kvaliteeti;

Läbipaistvus

36. peab kahetsusväärseks, et 16. aastaaruanne võeti vastu hilinemisega – suurema hilinemisega kui ükski varasem;
37. märgib, et täielik andmete esitamine tähendab andmete esitamist nii väljastatud relvaekspordi litsentside kui ka tegelike ekspordisaadetiste rahalise väärtuse kohta jaotatuna nii sihtkohtade kui ka ELi sõjaliste kaupade nimekirja kategooriate kaupa; kutsub ülejäänud liikmesriike täitma oma kohustust anda igal aastal aru ja esitada andmed 16. aastaaruande jaoks tagasiulatavalt ning tulevaste aastaaruannete jaoks õigeaegselt;

Neljapäev, 17. detsember 2015

38. märgib, et aruanne sisaldab standardset teavet väljastatud ekspordilitsentside kohta, kuid mitte põhjalikku teavet tegeliku relvaekspordi kohta; nõuab, et nõukogu ning välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni asepresident uuriksid võimalusi parandada aruandluskohustuse täitmist ning suurendada ekspordikontrolli raamistiku riikliku järelevalve läbipaistvust, eelkõige tagades, et liikmesriigid annaksid aru kõigist relvaekspordi tehingutest; palub selle puuduse kõrvaldada ja näha seega ette aastaaruanne, mis näitaks liikide ja sihtkohtade kaupa lahtikirjutatult tegelikke ekspordiantmeid;

39. nõuab, et võetaks kasutusele standardne aruandlus- ja andmete esitamise menetlus, mida kõik liikmesriigid peaksid ühtmoodi kohaldama ja järgima ning millega määratakse kindlaks ka tegeliku relvaekspordi ja väljastatud litsentside kohta teabe esitamise tähtaeg; kutsub liikmesriike üles esitama täielikku teavet rahuldamata jäetud litsentsitaotluste kohta, sealhulgas iga sellise litsentsitaotlusega seonduvat konkreetset teavet vastuvõtjariigi ja konkreetse asutuse kohta, üleantavate kaupade kirjelduse ja andmeid koguse kohta (sõjaliste kaupade nimekirja alamkategoriate lõikes), koos täpse põhjusega teavet litsentsi andmisest keeldumise kohta; teeb ettepaneku muuta aastaaruande formaati ning avaldada aruanne uuesti – avaliku, interaktiivse ja otsinguvõimalusega võrguandmebaasina;

40. nõuab, et liikmesriigid üksteisega põhjalikumalt konsulteeriksid, kui küsimus on relvade edasiandmises nõrkadele ja ebastabiilsetele piirkondadele või riikidele, eriti kui nad käituvad agressiivselt oma naaberriikide suhtes; nõuab Venemaa suhtes kehtestatud ELi sanktsioonide korra rakendamise põhjalikku ja süstemaatilist kontrolli relvaekspordi ning kahesuguse kasutusega kaupade müügi osas; kutsub liikmesriike üles koostama nende (juriidiliste ja füüsiliste) isikute nimekirja, kes on süüdi mõistetud relvaekspordiga seonduvate õigusnormide rikkumises ja tuvastatud kõrvalesuunamise juhtumites, ning ka nende isikute nimekirja, keda ei ole kohtus süüdi mõistetud, kuid kes on teadaolevalt segatuna ebaseaduslikku relvakaubandusse või tegevusse, mis ohustab rahvusvahelist julgeolekut; kutsub liikmesriike üles esitama üksikasjalikku teavet väljastatud litsentside kehtetuks tunnistamise või peatamise kohta nende riikide puhul, kelle suhtes kehtib embargo;

41. peab oluliseks, et ka ELi kandidaatriigid järgiksid relvaekspordi ja relvakaubanduse küsimustes ELi seisukohti ja põhimõtteid;

42. nõuab teabevahetusel ja ühisel andmebaasil põhineva politsei- ja piirivalvejõudude koostöö korras ebaseadusliku relvaäri ohjamist ja sellealast koostööd, et vähendada julgeolekuriski ELi ja selle kodanike jaoks miinimumini;

Avalik kontroll

43. tuletab meelde, et valitsused kannavad poliitilist vastutust sõjaliste kaupade ja kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi lubamise või keelamise eest; palub liikmesriikidel teavitada üksikasjalikult kõikidest antud litsentsidest, et Euroopas oleks võimalik teha järelevalvet selle üle, et riigid ei rikuks ühise seisukoha kriteeriumeid oma majanduslikes, poliitilistes või isiklikes huvides; palub, et Euroopa välisteenistus/COARM võtaks ette nende litsentside analüüsimise, mille puhul on alust kahelda nende vastavuses ühises seisukohas sätestatud kriteeriumitele;

44. on kindlalt seisukohal, et kodanikel ja parlamentidel on õigus olla üksikasjalikult teavitatud oma riigi valitsuse otsustest relvaekspordi küsimustes, kuna need otsused mõjutavad rahva ja ka teiste riikide julgeolekut ja heaolu ning see on kooskõlas läbipaistvuse ja suurema avaliku kontrolli huvidega; nõuab, et aruanded oleksid avalikud;

45. kutsub nõukogu ja Euroopa välisteenistust parandama ka ligipääsu teabele, mis puudutab ELi sanktsioone ja relvaembargosid, sest see ei ole sageli ajakohane ega esitatud kergesti kättesaadavas vormis;

46. nõuab parlamentaarse järelevalve tugevdamist nii riikide kui ka liidu tasandil, kasutades selleks iga-aastaseid raporteid parlamentidele; nõuab, et Euroopa relvaekspordi küsimusi ja Euroopa tööstuslikku kaitsepoliitikat arutataks järgmisel parlamentidevahelisel ühise välis- ja julgeolekupoliitika ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika teemalisel konverentsil;

Neljapäev, 17. detsember 2015

47. väljendab heameelt kodanikuühiskonnaga peetavate korrapäraste konsultatsioonide üle, mis suurendavad läbipaistvust; palub komisjonil ning Euroopa välisteenistusel ja tavarelvastuse ekspordi töörühmal jätkata kõnealust dialoogi kodanikuühiskonna, VVOde ja mõttekodadega; julgustab kodanikuühiskonda ja akadeemilisi ringkondi viima läbi sõltumatuid relvakaubanduse uuringuid;

Uued tehnoloogiad ja kaheksuguse kasutusega kaupade probleem

48. on seisukohal, et tehnoloogia arengu tõttu on üha raskem vahet teha puhtsõjalise ja puhttsiviilse kasutusviisi vahel, ning seega tuleks pöörata erilist tähelepanu „kaheksuguse kasutusega kaupadele“ (Dual Use List) Wassenaari kokkuleppe seisukohast; palub liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal ja komisjoni asepresidendil ning komisjonil tagada, et Wassenaari kokkuleppe tasandil või sõjaliste kaupade nimekirja ja kaheksuguse kasutusega kaupade määruse lisade vahel ei oleks õiguslikke tühikuid, ning pöörata erilist tähelepanu strateegilise tähtsusega uutele tehnoloogiatele, nagu kaugjuhitava õhusõiduki süsteem, kasutatud robotika ja jälgimistehnoloogia;

49. tuletab meelde, et teatud jälgimis- ja sissetungitehnoloogiate levik kogu maailmas ei ole kahjulik mitte ainult inimõigustele, vaid võib kujutada endast ka olulist ohtu Euroopa strateegilistele huvidele ja meie digitaalsele taristule;

50. tunnustab komisjoni jätkuvat algatust nüüdisajastada ELi kaheksuguse kasutusega kaupade kontrolli ja kavatsust esitada 2016. aasta esimesel poolel uus seadusandlik ettepanek aruka ja tõhusa poliitika kohta, et reguleerida kaheksuguse kasutusega tehnoloogia rakendamise ja kasutamise seotud teenuste kaubanduslikku ekspordit, mis sisaldaks tõhusaid kaitsemeetmeid, et need ekspordikontrolli meetmed ei tekitaks kahju teadusuuringutele ja IT-turvalisuse uuringutele; rõhutab, et see ettepanek peab lähtuma eesmärgist parandada ekspordikontrolli režiimi sidusust ja läbipaistvust ning võtma täielikult arvesse julgeolekuprobleemide muutuvat iseloomu ning tehnoloogiliste arengute kiirust, eriti seoses jälgimis- ja sissetungitarkvara ja -varustusega; väljendab heameelt osalevate riikide poolt 4. detsembril 2013 Wassenaari kokkuleppe raames saavutatud kokkuleppe üle võtta kasutusele kontroll jälgimis-, õiguskaitse- ja luureandmete kogumise vahendite ning võrkude jälgimissüsteemide valdkonnas; tuletab meelde pakilist vajadust lahendada probleem, mis on seotud IKT toodete ja teenuste potentsiaalselt kahjuliku ekspordiga teatavatesse kolmandatesse riikidesse, kus neid võidakse kasutada seoses inimõiguste rikkumisega, nagu lepiti kokku Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ühisavalduses 2014. aasta aprillis;

51. kutsub liikmesriike üles eraldama kaheksuguse kasutusega kaupade ekspordit, vahendamise ja transiidit kontrollide tõhusaks rakendamiseks ja jõustamiseks piisavalt ressursse; väljendab heameelt käimasolevate ELi rahastatud võimekuse parandamise programmide üle kolmandate riikide kaheksuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli süsteemide toetuseks; kutsub liikmesriike üles mobiliseerima koolitussuutlikust ka ELis;

52. rõhutab, et komisjon peaks suutma kiiresti varustada ekspordilitsentsi taotlemisel kõhklevaid ettevõtteid täpse ja ajakohastatud teabega võimalike kaubatehingute seaduslikkuse või võimaliku kahjuliku mõju kohta;

53. palub komisjonil esitada ettepanekud, et vaadata läbi, kuidas ELi standardeid IKT valdkonnas saaks kasutada selleks, et hoida ära võimalik kahjulik mõju, mis kaasneb sellise tehnoloogia või muude teenuste ekspordiga kolmandatesse riikidesse, kus mõisteid nagu „seaduslik infopüük“ ei saa käsitleda võrdväärsetena ELis kasutatavate mõistetega või kus näiteks esineb probleeme inimõiguste järgimisega või puudub õigusriik;

54. kinnitab veel kord, et ELi standardid, eelkõige need, mis on sätestatud Euroopa põhiõiguste hartas, peaksid olema teiste kaalutluste suhtes ülimalikud, kui hinnatakse juhtumeid, mis hõlmavad kaheksuguse kasutusega tehnoloogia kasutamist viisil, mis võib piirata inimõigusi;

55. taunib teatavate ELi ettevõtete ja kaheksuguse kasutusega tehnoloogiaga kauplevate rahvusvaheliste ettevõtete aktiivset koostööd kauplemisel olukorras, kus nad on teadlikud tehnoloogiate kahjulikust mõjust inimõigustele nendes riikides, kellega kaubeldakse;

Neljapäev, 17. detsember 2015

56. nõuab tungivalt, et komisjon jätkaks sellises tegevuses osalevad ettevõtted avalikult kõrvale ELi hankemenetlustest, teadus- ja arendustegevuse rahastamisest ja mis tahes muus vormis rahalisest toetusest;

o

o o

57. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.
